

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

96. An reus, & testis teneantur respondere, si dubitant, vtrum iudex iuridice illos interroget? Et an si iudex in re dubia inquirat, peccet, & testis, si obsequatur, sit iniustus? Et quando iudex, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL XCV.

An testis teneatur respondere si iudex ad evitandum scandalum interroget, quando crimen est notorium, & publicum, sed ignoratur auctor ipsius? Et an iudex in tali casu non possit inquirere, nec interrogare, & aliter faciendo an peccet mortaliter? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 63.

Sup. hoc in Resol. p. 1. in fine.

Fuit, exempli gratia, homo mortuus inuentus in vico, vel domus aliqua furto depraedata, & spoliata, Iudex ad evitandum scandalum, & propter bonum commune, vult recipere de vicinis informationes de ipso negotio, & casu. Queritur, an ipsi si sciunt auctorem delicti, teneantur interrogati respondere. Aliqui sentiunt, iudicem in tali casu non posse inquirere, neque interrogare, & peccare aliter faciendo. Ita Caietanus in 2. 2. quest. 69. art. 2. Sotus de regend. secret. membr. 2. quest. 6. conclus. 1. & de inst. lib. 5. quest. 2. art. 2. & ex verberis Paludanus in 4. dist. 19. & Adrianus quodlib. 111. quia tunc procedendum est per inquisitionem, quando de auctore est fama, vel indicia, cap. cum oportet, de accus. cap. inquisitionis, & cap. qualiter, & quando, eod. tit. Hæc opinio est probabilis. Sed contrariam probabiliorum meritis docent Doctores ubi infra, quibus adde Malderum in 2. 2. tractat. 6. cap. 1. dub. 18. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 14. difficult. 7. num. 2. Valentia tom. 3. disp. 5. quest. 14. punct. 1. Bañes in 2. 2. q. 70. art. 1. dub. 2. & alij penes ipsos. Et ratio est propter magnam utilitatem boni communis, aliàs sapè manerent impunita crimina, non sine scandalo subditorum. Et licet aliquando hoc, vel illud crimen immediatè non sit contra bonum commune, tamen plura crimina impunita manere, non posset non esse, & cum scandalo, & contra commune bonum; & Canones in contrarium adducti loquuntur de inquisitione speciali, qua inquiritur de Petro, vel Paulo; non autem de ea, qua in genere quaeritur, quis fecerit. His suppositis, difficultas est, an in tali casu testis qui scit auctorem delicti, teneatur illum manifestare iudici interroganti in genere. Affirmatiuè respondent Aragon in 2. 2. q. 69. art. 2. dub. ult. & ex notericis mordicis docent hanc sententiam Ioannes Valerius in differentiis, surinusque fori, verb. Inquisitio, num. 9. Miranda de ordine iudiciario, tom. 1. quest. 6. art. 6. conclus. 3. & alij; quia cum iudex in proposito casu ius habeat procedendi propter bonum commune conseruandum, & testes interrogandi, manifestè sequitur quòd teneantur & ipsi propter idem bonum commune conseruandum illi veritatem dicere, & occultum reum reuelare. Sed contrariam sententiam docent communiter noterici, vt Turrianus tom. 2. in 2. 2. disp. 50. dub. 5. nu. 9. Filliucius tom. 2. tr. 40. cap. 6. num. 185. Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 14. num. 118. Bonacina de legib. disp. 10. quest. 2. punct. 5. numer. 14. Nauar. de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 167. Salon. de inst. in 2. 2. tom. 1. quest. 69. art. 2. controuers. 7. & alij, & præter alias rationes, quas adducunt præfati Doctores, probatur hæc opinio, quia quando dubium est, an probatur iudicè interroget, & probabilis sententia asseritur, ipsum non interrogare iudicè, ac proinde, quod idem est, ipsum non esse iudicem; in eo casu, subditus non debet obedire, quia potest amplecti probabilem opinionem, quæ affirmat iudicem non esse superiorem in eo casu; vnde sequitur, in casu nostro posse testem vel manifestare, vel occultare veritatem, si sciat veramque opinionem esse probabilem, vt re vera est. Ita Turrianus, qui reprobatur rationem Petri à Nauarra, nempe in hoc casu iudicem habere ius interrogandi, & reum non respondendi, ita vt deur bellum ex vtraque parte iustum; sed hanc rationem defendit Filliucius.

Tom. V. I.

cuius ubi supra. Quidquid verò sit de hoc, apparet me in facti contingenda, rectè olim consuluiffe, testem non teneri in tali casu ad interrogata respondere, licet tunc in contrarium sentiebant trepidantes timore, vbi non erat timor.

RESOL. XCVI.

An reus, & testis teneantur respondere, si dubitant, vtrum iudex iuridicè illos interroget? Et an si iudex in re dubia inquirat, peccet, & testis, si obsequatur sit iniustus? Et quando iudex, vel superior generaliter inquit super aliquo delicto notorio, cuius auctor ignoratur, tunc subditus, qui dubitat, an infamia, vel indicia sint contra illum, quem ipse scit commississe delictum, an teneatur prodere delinquentem, vel debet respondere se nescire, quis commissit? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 107. alias 106. seq.

Sup prima difficultate huius tituli in to. 5. tr. 10. lege doctrinam Ref. 52. & signantur in to. 7. tr. 1. Ref. 134. §. 2. à lin. 5. & in Ref. 2. not. seq.

Affirmatiuam sententiam sustinet, quoad reum, Ioannes Sancius in selectis, disp. 43. n. 28. & quoad testem Pitigianus in pract. crimin. can. de secundo substanciali iudicij, cap. 3. fol. mbi 175. quia superior in possessione est præcipiendi, qua priuari æquum non est, ob dubium ius subditi. Nec valet dicere, quod non magis est superior in possessione præcipiendi, quàm subditus in possessione obediendi, quia superior ex tunc quòd electus est superior, in possessionem præcipiendi introducit, & in illa possessione permanere pertinet ad superioris naturam, & essentiam; aliàs ad quid esset superior, nisi præcipere posset? At subditus nunquam est in possessione non obediendi, nisi quando certò constat mandatum esse inquam, vel probabiliter id esse in opinione; est enim de essentia subditi in possessione obediendi permanere. Ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

2. Sed probabiliorum contrariam esse existimo, quam teneatur Lessius lib. 2. cap. 3. dub. 3. nu. 10. Sanch. in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 3. nu. 24. Salas in part. 2. q. 2. tract. 8. disp. vnic. sect. 17. num. 155. Henriquez lib. 14. c. 3. num. 3. in gloss. litera X. Bañes, Sotus, Medina, & alij penes ipsos.

3. Dicendum est igitur, quòd quando periculum aliquod imminet alicui tertie personæ, vt, verbi gratia, est cum iudex inquit contra aliquem homicidam, vel furem, &c. aut in quemcumque alium reum priuati criminis, quòd non sit in perniciem publicam, quia tunc aliud erit, & dubium est probabile pro vtraque parte, sintne infamia, aut indicia, quibus possit inquirere: tunc testes, & rei hoc modo dubitantes, non teneantur respondere, quoniam maius periculum est, si occidatur homo contra ius, quàm si non obediatur superiori. Præterea vnusquisque præsumitur bonus, quoad vsque probetur malus. Sed quamdiu dubium est, an sit ius inquirendi aduersus aliquem, tunc nec probatus est malus, nec iure existimatur talis; nam sola infamia, & indicia sunt, quæ faciunt præsumptionem iuris. Ergo in re dubia, & iudex inquirens peccat, & testis si obsequatur, iniustus est. Tertio, iura fauent reo, sicut & possessori; ergo quoad vsque constiterit ius esse inquirendi, reus habet ius vitæ, famæ, & bonorum suorum, atque ad eò non licet in illum inquirere, nec testimonium dicere.

Sup. hoc magis late in Ref. 2. not. præterea, à lin. 6.

4. Ex his apparet, quòd quando Superior generaliter inquit super aliquo delicto notorio, cuius auctor ignoratur, tunc subditus, qui dubitat an infamia, vel indicia sint contra illum, quem ipse scit commississe delictum, non tenetur prodere delinquentem occultum, sed debet respondere se nescire quis commissit. Notentur hæc, quia circa illa miserrimè decipiuntur aliquando testes, & iudices.

Sup. contento in hoc §. lege doctrinam Resolutionum, & §. not. primæ & secundæ huius ref.

